

Agencija za
strukovno obrazovanje
i obrazovanje odraslih

Projekat je sfinansirala Evropska unija iz Europskog socijalnog fonda.

OBRAZOVNI MATERIJAL ZA STRUČNO USAVRŠAVANJE NASTAVNIKA STRUKOVNIH PREDMETA

Modul: MI6 (S1) – Društveno korisno učenje

Autorica: dr. sc. Ružica Jurčević

Opis modula

MI6 (S1)	
Naziv modula	Društveno korisno učenje
CILJ MODULA	
Sagledavanje izazova društvenog angažmana u zajednici kroz društveno korisno učenje kao pedagoški pristup	
OPIS / SADRŽAJI MODULA	
<ul style="list-style-type: none">• Inoviranje nastavnog procesa kroz društveno korisno učenje.• Aktivno učenje.• Konkretizacija nastavnih sadržaja na rješavanje konkretnog društvenog problema.• Timski rad.• Poticanje kritičkog razmišljanja.• Povezanost društveno korisnog učenja s projektnom nastavom.• Mogućnosti implementacije društveno korisnog učenja kroz različite nastavne predmete i međupredmetne teme s naglaskom na praktičnu nastavu i stručnu praksu.• Osmišljavane projekta: istraživanje potreba zajednice (interesnih grupa) i odabir partnera u zajednici.• Razvijanje vještina za pronalazak izvora i tehničke pomoći za rješavanje stvarnog društvenog problema odnosno zadovoljenje društvene potrebe.• Primjeri dobre prakse.• EU projekti i društveno korisno učenje.	
ISHODI UČENJA ZA MODUL	
Nakon uspješno završenog modula polaznik će moći:	
<ul style="list-style-type: none">• uočiti određeni društveni problem• osmislići rješavanje određenog problema/potrebe u društvenoj zajednici• usmjeriti stečena znanja i vještine učenika na rješavanje konkretnog društvenog problema• potaknuti suradnju između organizacija civilnog društva i škole u zajedničkom rješavanju društvenih problema u zajednici• svrhovito primjenjivati IKT u vlastitoj pedagoškoj praksi za unapređenje procesa učenja i podučavanja u skladu sa suvremenim pristupima učenju i podučavanju	

Razrada obrazovnog materijala u okviru modula

AKTIVNO UČENJE

Uvod – Važnost aktivnog učenja u suvremeno doba

U današnje doba, koje je popraćeno brzim i naglim promjenama, tehnološkim i znanstvenim dostignućima te globalnim povezivanjem ekonomskih i društvenih sfera, javila se potreba za aktivnjim uključivanjem građana u rješavanje problema lokalne i globalne zajednice, kao i za jačanjem građanske svijesti o odgovornosti za razvoj i unapređenje zajednice. Obrazovanje, kao ključni element rasta i razvoja gospodarstva i društva, prati suvremene trendove i prihvata pristup poučavanju koji učenika stavlja u središte procesa obrazovanja i od njega traži da preuzme odgovornost za vlastitu dobrobit i dobrobit društva. Stoga se, u kontekstu tih promjena, sve češće govori o modelu učenja zalaganjem u zajednici ili društveno korisnom učenju, čiji je sastavni dio aktivno učenje.

Društveno korisno učenje (eng. *service learning*) je model učenja putem kojeg učenici mogu svoja teorijska znanja primijeniti u stvarnom životu i doprinijeti razvoju svoje zajednice.

Društveno korisno učenje učenicima daje mogućnost aktivnog sudjelovanja u rješavanju društvenih problema te potiče osjećaj odgovornosti za doprinos društvu. Ono integrira iskustva učenika u nastavni plan i program, pa se često naziva i „iskustveno obrazovanje“ (Carver, 1997). Omogućava učenicima da postanu učinkovitiji agenti promjena, da razviju osjećaj pripadnosti u zajednici, ali i da razviju specifične kompetencije. Takvo obrazovanje integrira osjetilna iskustva (dodir, miris, sluh, vid, okus), osjećajna iskustva (zadovoljstvo, uzbuđenje, empatija, povezanost) i spoznajna iskustva (unapređenje znanja) s (prethodnim) teorijskim znanjem i pridonosi boljem razumijevanju sadržaja učenja, ali i boljitetu zajednice.

Sudjelovanjem u takvim organiziranim iskustvima učenici razvijaju vlastite kapacitete i kompetencije koje zadovoljavaju potrebe zajednice te se pruža mogućnost korištenja novo stečenih znanja i vještina u stvarnim situacijama. Drugim riječima, ovaj model zapravo označava praktičnu primjenu onoga što se podučava u školama, uz jačanje suradnje škole i zajednice i povezivanje nastavnog plana i programa sa stvarnim svijetom.

Društveno korisno učenje se razlikuje od volontiranja jer osigurava kritičko mišljenje i produbljuje stečeno znanje učenika, ali i od prakse jer se, osim primjene stečenih znanja i vještina, usmjerava i na usvajanje novih znanja i vještina, a sve to na podjednaku korist učenika i društvene zajednice.

Glavni ishodi društveno korisnog učenja su: 1. osobni angažman učenika koji rezultira njegovim osnaživanjem i jačanjem samopouzdanja za aktivno uključivanje u zajednicu; 2. razvoj zajednice koji rezultira osjećajem pripadnosti učenika toj zajednici kao člana koji ima prava i odgovornosti te; 3. razvoj kompetencija učenika u različitim područjima.

Slika 1. Glavni ishodi društveno korisnog učenja (prilagođeno prema Carver, 1997)

Prema Clevenger-Bright i sur. (2012), društveno korisno učenje je integrativno, refleksivno, kontekstualizirano, temeljeno na snazi, recipročno i cjeloživotno.

Integrativno - nadilazi tradicionalne ideje učenja u učionici. Holistički integrira ciljeve učenja i prioritete zajednice.

Refleksivno - omogućava učenicima kritičko promišljanje o iskustvu u zajednici te promjenu stavova, prosudbi i praksi vezanih uz iskustvo i osmišljavanje vlastitih načina rješavanja budućih problema.

Kontekstualizirano - pruža priliku za povezivanje znanja i realnog iskustva unutar konteksta (zajednice).

Temeljno na snazi - temelji se na postojećim snagama i resursima zajednice i jača povezanost unutar nje. Fokusira se na snazi i ekspertizi svakog člana.

Recipročno - nudi svim uključenim stranama korist. Učenici daju svoje vrijeme i vještine kako bi što bolje razumijeli određeni problem, a zajednica ostvaruje napredak potpomažući ideje učenika.

Cjeloživotno - sintetizirajući teoriju i praksu, pruža smisleno i utjecajno životno iskustvo koje ostaje. Učenici grade odnose, rješavaju probleme i stječu svijest o odgovornosti kao građani.

Slika 2. Obilježja društveno korisnog učenja (prilagođeno prema Clevenger-Bright i sur., 2012)

Glavne komponente društveno korisnog učenja su: autentičnost, aktivno učenje, oslanjanje na iskustva učenika i povezivanje naučenog s budućnošću.

- ✓ **Autentičnost.** Učenici probleme zajednice shvaćaju kao relevantne za njihov život. Odnosi se javljaju prirodno i izravno utječe na iskustvo učenika (npr. na osobno zadovoljstvo).
- ✓ **Aktivno učenje.** Učenici su i psihički i fizički uključeni u rješavanje problema i nisu pasivni promatrači. Takav oblik učenja pomaže u njihovom emocionalnom i kognitivnom razvoju.
- ✓ **Oslanjanje na iskustva učenika.** U procesu razumijevanja fenomena i rješavanja problema, učenici se usmjeravaju na razmišljanje o onome što su doživjeli (kako su se osjećali, kako su reagirali, što su primijetili u tom procesu, i sl.).
- ✓ **Povezivanje naučenog s budućnošću.** Učenici razvijaju navike, vještine i znanja koja će im biti korisna u budućnosti kao odgovornim članovima lokalne i globalne zajednice.

Unutar ovog modula, izdvojiti će se **aktivno učenje** kao jedna od najvažnijih komponenti.

Aktivno učenje

Društveno korisno učenje ili učenje zalaganjem u zajednici nije moguće bez pristupa učenju unutar odgojno-obrazovne institucije u kojem se fokus stavlja na učenika kao aktivnog su-konstruktora vlastitog znanja i vještina. Za razliku od klasičnih metoda poučavanja u kojima je nastavnik glavni prenositelj znanja a učenici pasivni slušači i primatelji tih znanja, suvremene nastavne metode omogućuju aktivno uključivanje učenika u nastavni proces i prilagodbu nastavnih sadržaja i metoda po njihovoј mjeri. Aktivno uključivanje učenika u nastavni proces rezultira kognitivnom i emocionalnom prisutnošću učenika, razvijanjem njegove autonomije, kreativnosti i stvaralaštva.

Aktivno učenje kod učenika potiče neovisnost, samoinicirano i odgovorno učenje, oslobađa kreativnost učenika i tendenciju da postanu bolje osobe.

Razlika između aktivnog i pasivnog učenja je u tome što prvo zahtjeva od učenika internaliziranje misaonih procesa potrebnih za rješavanje problema - traženje objašnjenja, analizu situacije, pronalaženje kreativnog načina rješavanja problema i evaluaciju vlastitog rada - dok drugo uključuje pasivno prihvaćanje stanja takvog kakvo jest.

Neke od glavnih karakteristika aktivnog učenja su sljedeća:

1. Aktivira učenike i povećava njihovu motivaciju;
2. Razvija autonomiju učenika i njihovu sposobnost učenja;
3. Povećava samopouzdanje učenika i kontrolu nad učenjem;
4. Omogućuje razvijanje vještina (timski rad, empatija);
5. Stvara osjećaj zajedništva kroz interakciju;

Ukratko, aktivno učenje uključuje učenike na rad i razmišljanje o onome što rade.

Učenici zapamte:

10% onoga što pročitaju
20% onoga što čuju
30% onoga što vide
50% onoga što vide i čuju

Slika 3. Razlika između pasivnog i aktivnog učenja

Koja je teorija iza aktivnog učenja?

Aktivno učenje temelji se na teoriji koja se zove **konstruktivizam**. Konstruktivizam naglašava da učenici konstruiraju ili grade svoje vlastito razumijevanje i znanje. Temelji se na ideji da se smisleno učenje događa kada pojedinac aktivno pokušava shvatiti smisao svijeta konstruiranjem novih ideja putem postojećih struktura znanja i iskustva (Anthony, 1996; Snowman i Biehler, 2000). Drugim riječima, za konstruktiviste je učenje proces aktivne izgradnje znanja, a ne njegovog pasivnog usvajanja.

Prema teoriji konstruktivizma, postoje četiri načela aktivnog učenja:

1. Učenici konstruiraju svoje vlastito znanje (ne usvajaju ga pasivno, već ga čine smislenim i korisnim u novoj situaciji);
2. Novo učenje nadograđuje prethodna znanja (učenici kombiniraju stare i nove informacije i daju novi smisao znanju);
3. Učenje se poboljšava socijalnom interakcijom (učenici rješavaju probleme u društvenom okruženju - prvo sudjeluju u aktivnostima male grupe, a kasnije razgovaraju s cijelim razredom);
4. Učenje se odvija pomoću "autentičnih" zadataka (aktivnosti učenika trebale bi simulirati ono s čim će se susresti u stvarnom životu) (Cooperstein i Kocevar-Weidinger, 2004).

Tradicionalni razredi	Konstruktivistički razredi
Striktno pridržavanje propisanog kurikuluma.	Od propisanog se kurikuluma odstupa ovisno o postavljenim pitanjima.
Učenje se oslanja na postojeće udžbenike i priručnike.	Učenje se oslanja na primarne izvore znanja i manipulativna nastavna sredstva.
Učenik se doživljava kao <i>tabula rasa</i> na koju nastavnik utiskuje informacije.	Učenik se doživljava kao onaj koji misli i koji stvara teorije o svijetu.
Nastavnik u cjelini podržava transmisijski model poučavanja.	Nastavnik podržava interaktivni stil rada i potiče stimulativnu sredinu za rad.
Nastavnik inzistira na jednoznačnom ispravnom odgovoru.	Nastavnik inzistira na učenikovom mišljenju o temi u kontinuitetu učenikovih trenutnih koncepcija koje koristi za obradu sadržaja.
Provjeravanje i ocjenjivanje se gleda odvojeno od poučavanja i gotovo uvijek se izvodi testiranjem.	Provjeravanje napredovanja učenika ugrađeno je u tijek učenja i provodi se promatranjem učenikova rada i uradaka.
Učenici najčešće rade sami.	Učenici uglavnom koriste suradničke oblike rada.

Tablica 1. Usporedba tradicionalnog i konstruktivističkog razreda (Brooks i Brooks, 1993, prema Jukić, 2013, prilagođeno).

Uloga nastavnika u poticanju aktivnog učenja

Aktivno učenje znači koristiti se učeničkim životnim iskustvima pri izgradnji osnova za njihovo učenje i povezivanje učenja s mogućim budućim životnim iskustvima.

U nastavi se to postiže kada učenik uči djelovanjem i kada odgovorno sudjeluje u procesu učenja, odnosno samostalno odabire puteve, otkriva vlastite izvore učenja, formulira vlastite probleme, odlučuje o tijeku rada i prihvata posljedice svakoga izbora (Gazibara, 2018).

Uloga nastavnika je poticati iskustveno i suradničko učenje tako da su učenici "uronjeni" u sadržaje i aktivnosti učenja koje su primjenjive i povezane sa životom. Nastavnik tako postaje voditelj, motivator, istraživač, moderator, mentor i suradnik. Njegova uloga je izgraditi odnose, omogućiti interakciju i komunikaciju i poticati uključenost svih (Gazibara, 2016).

Nastavnik:

- prezentira informacije
- govorи većinu vremena
- koristi udžbenik, ploču i sl.
- objašnjava gradivo
- odgovara na pitanja učenika
- očekuje da učenici budu dobri slušači

- potiče iskustva
- dopušta učenicima da raspravljaju, postavljaju pitanja
- koristi različite suvremene alate
- dopušta učenicima da samostalno istražuju gradivo
- traži od učenika da sami pronađu odgovore na pitanja
- uzima u obzir različite tipove učenika (vizualni, auditivni..)

Pasivno učenje

Aktivno učenje

Slika 4. Nastavnik u pasivnom i aktivnom učenju

Međutim, postoje određene **prepreke** koje sprječavaju nastavnika da koristi aktivne strategije učenja. Šest najčešćih prepreka su:

1. Nastavnik ne može ostvariti zacrtani plan i program u dostupnom vremenu ako koristi neku od strategija aktivnog učenja;
2. Izrada aktivnih strategija učenja zahtijeva mnogo više pripreme nego klasični oblici nastave;
3. Velik broj učenika u razredu smanjuje kvalitetu aktivnih strategija učenja;
4. Većina nastavnika se smatra dobrim predavačima i ne žele uvoditi inovativne oblike nastave;
5. Materijali ili oprema potrebna za podršku aktivnom pristupu učenju je nedostatna;
6. Učenici se opiru pristupima u kojima se očekuje njihovo aktivno sudjelovanje (Bonwell, 2000).

Ipak, prepreke ne trebaju obeshrabriti nastavnika za provođenje aktivnosti u kojima će učenici postati aktivni su-kreatori nastavnog procesa. Nastavnik treba stvoriti pozitivno okruženje koje će poticati aktivnost učenika.

Okruženje za poticanje aktivnoga učenja

Okruženje za učenje neizostavna je, ako ne i najvažnija odrednica aktivnoga učenja, koja može potaknuti i osigurati učinkovito učenje ili pak, ako se zanemari njegova vrijednost u procesu učenja, biti prepreka aktivnome učenju učenika (Gazibara, 2018).

Pranjić (2005, prema Gazibara, 2018) navodi uvjete koje je potrebno ispuniti da bi razredni prostor bio prostor za uspješno učenje:

- ✓ učenici mogu i smiju odlučivati o izgledu učionice;
- ✓ učenici imaju dovoljno prostora za kretanje i na raspolaganju im je sve što je potrebno za individualno angažiranje u učenju;
- ✓ predviđeni su prostori za posebne oblike rada učenika;
- ✓ postoji prostor za izlaganje učeničkih radova;
- ✓ učionica ima izgled i ozračje životnoga prostora (slike/fotografije, cvijeće, zavjese, osobne zbirke, tepisi, akvarij itd.).

Novi pristupi učenju i poučavanju uključuju tzv. **multimodalno okruženje*** za učenje. Multimodalno učenje je interdisciplinarni pristup učenju koji se odnosi na korištenje senzornih i aktivnih pristupa učenju (Kress, 2001). U takvom pristupu, nastava se odvija pomoću kombinacija riječi i simbola, slika, zvukova i ostalih osjetilnih vidova. Ono uključuje simulacije, modeliranje i iskustva stvarnog života, kao i suradnju s vršnjacima te korištenje digitalnih tehnologija (Gazibara, 2016).

*Više o multimodalnom okruženju možete pronaći na: <https://hrcak.srce.hr/160224>.

Tehnike za poticanje aktivnog učenja kod učenika

U nastavi u kojoj se koriste tehnike aktivnog učenja učenici moraju razmišljati, stvarati i rješavati probleme, a ne pasivno slušati predavanje. Tehnike aktivnog učenja mogu se koristiti za nadopunjavanje predavanja nastavnika, ali isto tako, mogu biti temelj nastave i potpuno preuzeti obradu sadržaja. U nastavku je prikazano nekoliko tehnika za poticanje aktivnog učenja koje bi trebalo isprobati u učionici, a koje su podijeljene u nekoliko dimenzija.

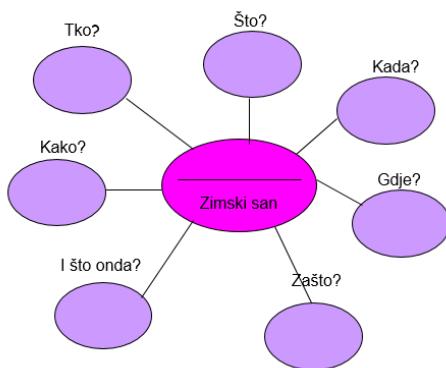
POTICANJE RASPRAVE

Tehnika	Objašnjenje
Za i protiv	<p>Postavite pitanje koje u sebi sadržava pitanja <i>za</i> i <i>protiv</i>. Zatražite učenike da se podijele na one koji su „za“ i one koji su „protiv“ i neka iznesu argumente za svoj stav.</p> <p>Primjer zadatka: <i>Korištenje društvenih mreža u učenju. Koji su argumenti za njihovo korištenje, a koji protiv?</i></p>
Timski kvizovi	<p>Neka učenici oforme tri tima. Tim A kreira kviz s kratkim odgovorom dok timovi B i C pregledavaju svoje bilješke. Tim A ispituje tim B. Ako tim B ne odgovori točno na pitanje, odgovara tim C. Sljedeće pitanje postavlja se timu C i tako dalje. Koristite pitanja koja proizlaze iz ispitita.</p>
Timovi za slušanje	<p>Podijelite razred tako da nakon predavanja nekoliko učenika radi u parovima i postavlja pitanja u vezi s gradivom (ispitivači), drugi dio učenika odgovara na pitanja, a ostali daju primjere iz stvarnog svijeta (spajaju teoriju s praksom).</p>
Poklapanje kartica	<p>Na jednu polovicu karata napišite pitanja, na drugu polovicu odgovore. Podijelite kartice učenicima i neka pronađu svoje odgovarajuće kartice. Potom neka svaki par ispituje ostatak razreda o tome jesu li se dobro poklopila pitanja i odgovori.</p>
Različita gledišta	<p>Postavite pitanje na koje se može odgovoriti iz različitih perspektiva. U ovakvim zadacima koriste se kvadrati, oblačići ili kružići kojima se ilustrira različita gledišta na isti problem ili temu.</p> <p>Primjer zadatka: <i>Šumski požari su veliki problem. Neki ljudi misle da je dobro pustiti šumu da izgori, bolje nego potrošiti ogroman novac za suzbijanje požara koji su više od 100 kilometara udaljeni od gradova. Kako na ovaj problem gledaju vatrogasci i šumari, a kako vlada i privatne šumarske tvrtke?</i></p>

UČENJE ČINEĆI

Tehnika	Objašnjenje
Mreža	Ovo je tehnika u kojoj se bilježe ideje o određenoj temi. Obrazac mreže pomaže učenicima da pokažu kakav je odnos između središnje ideje i podataka koji je podržavaju (<i>Slika 3</i>).
PNZ P-pozitivan N-negativan Z-zanimljiv	Postoji nekoliko besplatnih programskih paketa gdje se mogu preuzeti mreže: http://www.xmind.net/ ili http://vue.tufts.edu/
Tko ili što sam ja?	Tabela PNZ pomaže učenicima da produciraju i organiziraju različite ideje. Ona je ujedno i okvir za donošenje odluka koje su zasnovane na informacijama. Pored kolone za pozitivne, negativne i zanimljive aspekte može se dodati i prostor za zaključak i time potaknuti učenike da na osnovu podataka iz kolona dođu do zaključaka i/ili odluka (<i>Slika 4</i>).
Svi su učitelji	Neka dio učenika odglumi osobu, riječ, događaj, teoriju ili koncept. Ostali učenici postavljaju pitanja (na koja se odgovara s "da" ili "ne") kako bi otkrili njihov identitet.
Razmisli-usporedi-podijeli	Učenici (ili učenički timovi) naizmjence predstavljaju koncept ili poglavlje ostatku razreda. Nastavnik postavi pitanje. Učenici nekoliko minuta razmišljaju o pitanju i pišu svoje odgovore na papir. Nakon toga, učenici podijele svoje odgovore s učenikom pored i raspravljaju. Odgovori se dijele s razredom i zajednički raspravljaju.

Slika 3. Primjer mreže

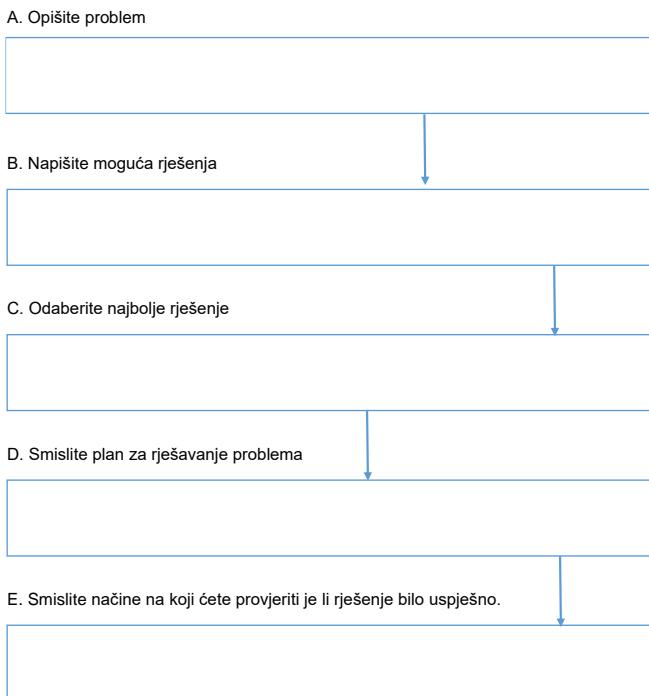
ŽIVOT NA SELU		
Pozitivno: Čist zrak Priroda	Negativno: Daleko od grada Nemam prijatelja	Zanimljivo: Mogu pecati na jezeru

Slika 4. Primjer PNZ tabele

Tehnika	Objašnjenje
Izrada slike	Umjesto da učenici koriste tradicionalan način zapisivanja gradiva u bilježnicu, neka učenici nacrtaju sliku koja predstavlja ono što su naučili tijekom nastave. Zapamtite, ne radi se o kvaliteti slike, nego u tome da učenici vizualiziraju svoje razumijevanje.
Platforme za reakcije učenika	Kada učenici gledaju film ili prezentaciju drugog učenika, neka podijele svoje reakcije u stvarnom vremenu. Predložite učenicima da koriste platforme kako bi izrazili svoje osjećaje o filmu ili postavili pitanja vezana za prezentaciju. Primjeri platformi: <i>Sli.do, Piazza, Mentimeter.</i>
Grafikon za rješavanje problema	Pomoću grafikona učenici pristupaju rješavanju problema korak po korak. Najprije opisuju problem (npr. u razredu ili zajednici). Zatim zajedno ili u grupama smisljavaju moguća rješenja. Nakon toga biraju najbolje rješenje i smisljavaju plan (mjere i aktivnosti) za rješavanje problema (korak po korak). Postavljaju kriterije za utvrđivanje je li primjena rješenja bila uspješna ili nije (<i>Slika 5</i>).

Grafikon za rješavanje problema

Slika 5. Primjer grafikona za rješavanje problema

REFLEKSIVNE AKTIVNOSTI

Tehnika	Objašnjenje
Jednominutna pitanja	<p>Na kraju svakog sata neka učenici odgovore na dva pitanja:</p> <p>(1) <i>Što je najvažnije što si danas naučio/la u nastavi?</i> (2) <i>Što ti je još ostalo nejasno vezano za gradivo?</i></p> <p>Prikupite i pregledajte odgovore te raspravite o njima na sljedećem satu.</p> <p>Predstavite problem i svakom učeniku dajte tri ili četiri ljepljive bilješke (eng. <i>sticky-notes</i>). Na svaku ljepljivu bilješku učenici napišu po jednu ideju te ih zaližepe na zid ili ploču. Zatim učenici grupiraju ideje u kategorije.</p>
Ljepljive bilješke	<p>Ova tehniku može se koristiti i na kraju nastavnog sata, kada nastavnik pita učenike koja je tema ili riječ bila najvažnija za gradivo koje se obrađivalo taj nastavni sat. Učenici zapisuju svoje odgovore i ostavljaju ih na stolu. Na sljedećem satu raspravite o odgovorima učenika.</p>
Preispitivanje	<p>Neka učenici iznesu svoja stajališta o temi na početku nastavnog sata, a zatim ponovno na kraju kako bi ispitali jesu li promijenili svoje stavove i jesu li naučili gradivo.</p>
Nastavite učiti	<p>Neka učenici osmisle na koji način mogu nastaviti s učenjem teme koja se obrađivala. To može uključivati čitanje članaka u medijima, prezentaciju naučenog nekome drugom ili zadatke u kojima učenici mogu upotrijebiti naučene vještine i znanja.</p>

Više o tehnikama koje potiču aktivno učenje mogu se pronaći na stranici:
<https://pdst.ie/sites/default/files/teaching%20toolkit%20booklet%20without%20keyskills.pdf>

Uvođenje tehnika aktivnog učenja u nastavu

Ako ste novi u aktivnom učenju, u uvođenju tehnika aktivnog učenja mogu pomoći odgovori na sljedeća pitanja:

1. Što učenici u mom razredu trebaju naučiti?

Pokušajte razmišljati o sadržaju koji učenici moraju naučiti i povezati sadržaj s vještinama koje mogu prilikom toga razviti.

2. Kako će zadatak koji sam odabrali pomoći učenicima da nauče?

Različiti ishodi učenja trebaju različite vrste zadataka. Znate koje su snage i slabosti vaših učenika. Stoga razmislite o tome što vaši učenici posebno trebaju (koji oblik učenja) kako biste im pomogli da postignu ishode učenja.

3. Na koji način trebam postavljati pitanja?

Iako ponekad pitanja zatvorenog tipa nisu loša, kod aktivnog učenja mnogo je bolje postaviti pitanja otvorenog tipa. Postavljajući takva pitanja pomažete učenicima da promisle o odgovoru i razviju svoje ideje. Također je korisno postavljati dodatna pitanja koja će učenike potaknuti da razmисle više o samoj temi, poput "Pričaj mi više o tome" ili "Zašto to misliš?".

Bitno je uključiti sve učenike u raspravu. Razmislite na koji način ćete pozvati učenike da odgovore, a da to nije podizanje ruku. Također razmislite da učenicima date više vremena prije nego odgovore, kako bi imali vremena za razmišljanje o tome što žele reći.

4. Do koje mjeru mogu dopustiti samostalne aktivnosti učenika?

Učenici moraju biti sigurni u isprobavanje novih ideja. Moraju znati da im se neće smijati i da postoji visoka razina međusobnog poštovanja. Međutim, kao moderator i voditelj, morate biti sigurni da učenici idu u pravom smjeru. Morate ih usmjeravati i nadzirati kako proces aktivnog učenja ne bi izgubio svoj smisao.

5. Kako ću zadatak predstaviti učenicima?

Učenici mogu biti nervozni kada ih se ohrabri da preuzmu veću odgovornost za svoje učenje. Pomoći će vam da učenicima ukratko objasnите zašto rade zadatak i što će naučiti. Nakon isprobavanja nekoliko tehnika aktivnog učenja, učenici će se prilagoditi na nove načine učenja i biti motivirani da sami istražuju temu ili sadržaj.

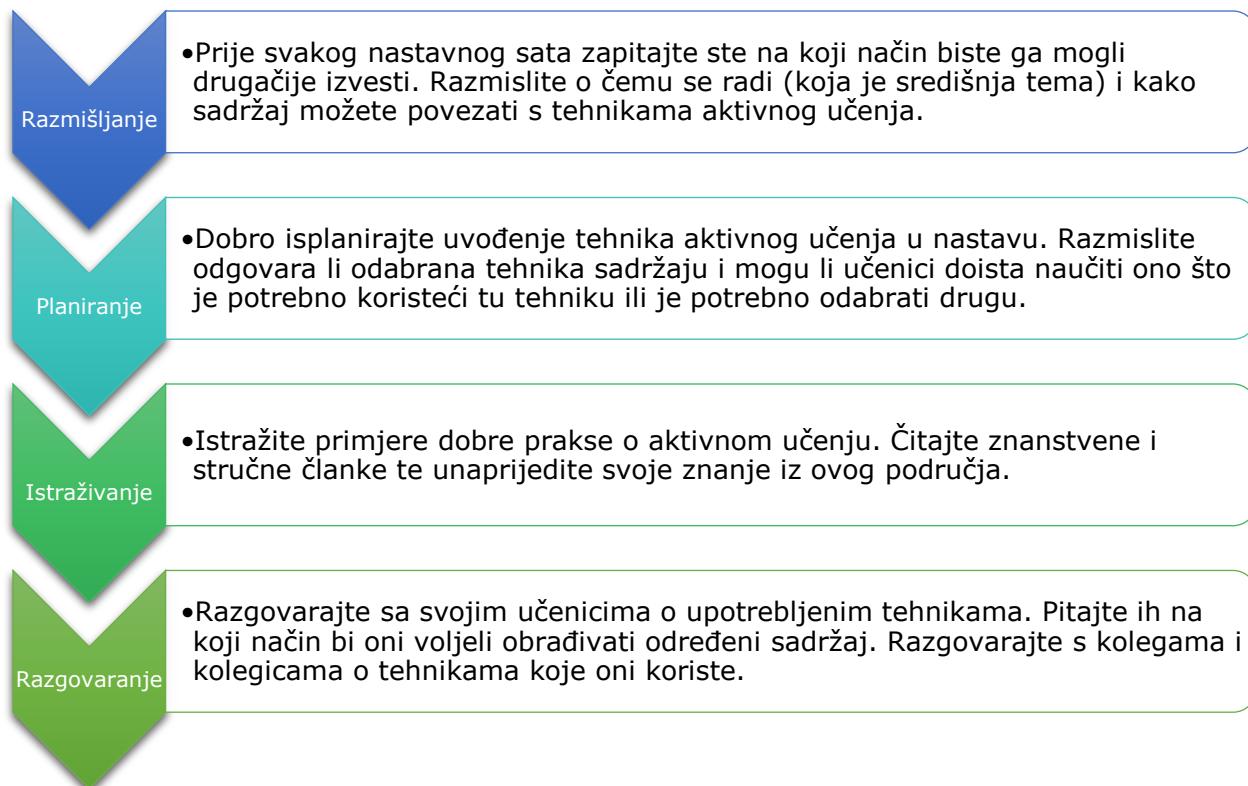

Promišljanje o procesu

Uvođenje tehnika aktivnog učenja u nastavu nije tako teško kao što se čini. Uključivanje učenika u su-konstrukciju nastavnog procesa nije samo jedan od suvremenih pristupa poučavanju i učenju, već je postalo nužno kako bi učenici osvijestili svoja prava i odgovornosti kao ravnopravni članovi lokalne (ali i globalne!) zajednice.

Potrebno je naučiti mlade ljude za (pro)aktivno sudjelovanje u zajednici i očuvanje temeljnih ljudskih vrijednosti u doba kada prijeti gubitak povezanosti i sve veća individualizacija.

Kako biste unaprijedili svoje znanje o aktivnom učenju i učinkovitosti tehnika, potrebno je stalno promišljati o procesu. To uključuje sljedeće:

Aktivno učenje izvan učionice

Aktivno učenje odličan je alat za poticanje uključivanja učenika u nastavni proces. No, njegov značaj ogleda se prvenstveno kao priprema za kasnije (pro)aktivno sudjelovanje učenika u svojoj zajednici kao budućih ravnopravnih građana. Nužno je stoga, osim poticanja aktivnog učenja unutar učionice, poticati i ovakvu vrstu učenja izvan nje. Najbolji način za to je istraživački usmjereni učenje, koje je usko povezano s društveno korisnim učenjem.

U provedbi izvanučioničkih istraživačkih aktivnosti naročito je bitno da učenici uključe druge učenike, obitelji, lokalnu vlast, organizacije civilnog društva i druge dionike, kako bi osvijestili na koji način problemu pristupaju različiti dionici, ali i kome se sve mogu obratiti i zatražiti pomoć.

Istraživački usmjereni učenje odvija se u četiri faze:

Istraživanje i analiziranje problema – Planiranje djelovanja – Djelovanje – Refleksija (prilagođeno prema Cushman, 2002).

FAZA 1. IDENTIFICIRANJE I ANALIZIRANJE PROBLEMA

U ovoj fazi nastavnik bi trebao zajedno s učenicima identificirati problem koji ih brine ili tema koja im se čini zanimljiva, a koja je vezana za nastavno gradivo. Primjerice, jedna od tema može biti „sigurnost na društvenim mrežama“, potaknuta čitanjem novinskih članaka ili nekim događajem unutar škole ili zajednice. U identifikaciji problema mogu se koristiti neke od tehnika za poticanje aktivnog učenja.

Nakon identifikacije problema, potrebno je prikupiti informacije o problemu. Primjerice, učenici mogu:

- pratiti novinske članke
- gledati vijesti ili dokumentarne emisije na temu
- istražiti stanje u školi / zajednici
- raspraviti o problemu

Primjeri za identificiranje i analiziranje problema:

1. Provedba ankete o zastupljenosti korištenja društvenih medija u lokalnoj zajednici.
2. Istraživanje o sigurnosti i zaštiti osobnih podataka, o posljedicama objavljivanja neprimjerenih fotografija i poruka na društvenim mrežama, „digitalni otisak“, primjeri negativnih iskustava na društvenim mrežama, pravilnog korištenja društvenih mreža i sl.

FAZA 2. PLANIRANJE PROMJENA

Nakon prikupljanja informacija o problemu učenici bi trebali odabratи adekvatan pristup rješavanja problema. Pristup može biti:

Direktni: aktivno uključivanje u rješavanje problema;

Indirektni: usmjeravanje resursa prema problemu;

Preventivni: poduzimanje mjera za smanjivanje ili eliminiranje uzroka problema i informiranje javnosti o problemima koji proizlaze iz toga.

Nastavnik usmjerava učenike da sami odaberu pristup koji im se čini najprihvatljivijim te s njima izrađuje plan djelovanja, pazeći da taj plan bude realan, mjerljiv i ostvariv. Plan djelovanja trebao bi sadržavati detaljne korake djelovanja, vremenski tok pojedinih aktivnosti te osobe zadužene za provedbu aktivnosti.

Nastavnik posebno mora paziti da plan djelovanja bude prihvatljiv učenicima, odnosno, da sadrži aktivnosti koje učenici mogu i koje su spremni poduzeti. Izuzetno je važno učenike upozoriti na to što mogu očekivati kada dođu u praksi te kako se ponašati kao odgovorni predstavnici škole i zajednice.

FAZA 3. DJELOVANJE

Ova faza je najvažnija jer je ovo prvi korak na putu ka cjeloživotnom osnaživanju i sudjelovanju u zajednici. Aktivnosti koje učenici poduzimaju radi rješavanja potreba omogućuje im da prepoznaju svoje vlastite snage da naprave nešto značajnije ili da utječu na promjenu.

U ovoj fazi dobro je dokumentirati poduzete aktivnosti putem fotografija i/ili izvještaja. Neka učenici napišu esej i pjesmu o svom iskustvu i razumijevanju problema. Dokumentiranje je također važno da bi se istraživanje moglo ponoviti i/ili poboljšati.

Primjer djelovanja:

Učenici mogu izraditi film ili osmisiliti predstavu na temu „sigurnosti na društvenim medijima“, održati panel-raspravu ili okrugli stol na kojem mogu predstaviti rezultate svojih i drugih istraživanja, pozvati stručnjake iz lokalne zajednice, uključiti organizacije civilnog društva ili organizirati radionice na tu temu s učenicima iz drugih škola.

FAZA 4. REFLEKSIJA

Nakon provedenih aktivnosti, učenici bi trebali podijeliti svoja iskustva, saznanja i zaključke, bilo u grupi bilo individualno (anonomno). U ovoj fazi najvažnije je ispitati njihovo zadovoljstvo odrađenim aktivnostima, kao i svjesnosti vlastite odgovornosti za dobrobit zajednice čiji su sastavni dio. Potrebno je ispitati na koje su poteškoće naišli u provedbi aktivnosti te potaknuti ih na daljnje razmišljanje problema / teme.

Poveznice za proširivanje znanja:

1. Aktivno učenje - škola za život. Dostupno na:
<https://www.slideshare.net/Skolazazivot/aktivno-uenje-kola-za-ivot>
2. Bonwell, C. (2000). Active Learning: Creating Excitement in the Classroom. Dostupno na:
https://www.asec.purdue.edu/lct/HBCU/documents/Active_Learning_Creating_Excitement_in_the_Classroom.pdf
3. Getting Started with Active Learning. Dostupno na: <https://www.cambridge-community.org.uk/professional-development/gswal/index.html>
4. Metodologija aktivnog učenja. Dostupno na:
<https://pdst.ie/sites/default/files/teaching%20toolkit%20booklet%20without%20keyskills.pdf>
5. On-line tečaj o društveno korisnom učenju. Dostupno na:
<https://www.learningtогive.org/courses/getting-started-service-learning>
6. Povezivanje interesa i potreba zajednice. Dostupno na:
<https://www.youtube.com/watch?v=iCcCaipUpp8&feature=youtu.be&list=PL0cYSdjkPk9aBO88zscVash6gP1inmzo>
7. Primjeri aktivnog učenja. Dostupno na:
http://www.queensu.ca/teachingandlearning/modules/active/12_exmples_of_active_learning_activities.html
8. Primjeri istraživačkih projekata. Dostupno na:
<https://www.learningtогive.org/teach/issue-areas>
9. Strategije aktivnog učenja. Dostupno na: <https://cei.umn.edu/teaching-resources>

Popis literature:

1. Anthony, G. (1996). Active Learning in Constructivist Framework. *Educational Studies in Mathematics*, 31(4), 349-369.
2. Bonwell Charles, C. (2000). *Active Learning: Creating Excitement in the Classroom*. Dostupno na: https://www.asec.purdue.edu/lct/HBCU/documents/Active_Learning_Creating_Excitement_in_the_Classroom.pdf
3. Carver, R. L. (1997). Theoretical Underpinnings of Service Learning. *Theory Into Practice*, 36(3), 143-149.
4. Clevenger-Bright, M; Hays, K.; Henricksen, L.; Hlebain, D.; Maglalang, J.; Packard, M.; Pursch Cornforth, K. i Raftus, D. (2012). *What is Service Learning*. Dostupno na: <http://www.washington.edu/teaching/teaching-resources/engaging-students-in-learning/service-learning/>
5. Cooperstein, S. E. i Kocevar-Weidinger, E. (2004). Beyond Active Learning: A Constructivist Approach. *Reference Services Review*, 32, 141-148.
6. Cushman, E. (2000). Sustainable Service Learning Programs. *College Composition and Communication*, 54(1), 40-65.
7. Gazibara, S. (2016). Aktivno učenje u multimodalnom okruženju. *Školski vjesnik: časopis za pedagošku teoriju i praksu*, 1, 323-334.
8. Gazibara, S. (2018). *Aktivno učenje kao didaktičko-metodička paradigma suvremene nastave*. Doktorski rad. Dostupno na: <http://darhiv.ffzg.unizg.hr/id/eprint/9779/1/Gazibara%2C%20S.%20doktorski%20rad%20Aktivno%20u%C4%8Denje%20kao%20didakti%C4%8Dko-metodi%C4%8Dka%20paradigma%20svremene%20nastave.pdf>
9. Jukić, R. (2013). Konstruktivizam kao poveznica poučavanja sadržaja prirodnosanstvenih i društvenih predmeta. *Pedagogijska istraživanja*, 10(2), 241-263.
10. Kress, G.R., van Leeuwen, T. (2001). *Multimodal Discourse: The Modes and Media of Contemporary Communication*. London: Edward Arnold.
11. Snowman, J. i Biehler, R. (2000). *Psychology Applied to Teaching (9th ed.)*. Boston: Houghton Mifflin Company.